N°. 233. 1837

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk Nieuws-Blad.

Zondag en Maandag 1 en 2 October.

Frankrijk.

Parijs, den 29sten September.

Sedert een paar dagen kondigden de bladen aan, dat de bekende Milaansche graaf *Gonfalieri*, die na, wegens staatkundige misdrijven, ter dood te zijn veroordeeld, vervolgens door het oostenrijksch gouvernement naar Amerika gebannen werd, zich in deze hoofdstad bevond. Thans verneemt men, dat gezegde graaf van wege het bestuur gelast is geworden om het fransch gebied te verlaten. Naauwelijks was dit bekend geworden, of een algemeene kreet werd door de dagbladen aangeheven over de ongastvrijheid van het gouvernement. Heden echter neemt een morgenblad de verdediging van het bestuur op zich, zeggende dat de graaf *Gonfalieri* tot de bekende *carcere duro* veroordeeld, ter dood zou zijn gebragt geworden, zonder de menschlievende bemoeijingen van den toenmaligen hertog *van Orleans*, die, later koning van Frankrijk geworden, ook bijgedragen had, dat de gevangenis van den graaf in verbanning werd veranderd, doch zich daarvoor verbonden had, niet te gedogen, dat *Gonfalieri* den voet op het fransch grondgebied zettede. Nu de graaf werkelijk te Parijs was gekomen, had de secretaris der oostenrijksche legatie aan de opgenomene verpligting herinnerd, aan welke men had behoorden gevolg te geven. Het laat zich begrijpen, dat deze verklaring de dagbladen niet te vreden stelt. Gezegde graaf wordt als ziek en zwak voorgedragen en als eenige dagen te zullen behoeven om van hier te kunnen vertrekken.

— In onderscheidene kringen verhaalt men, dat de ordonnantie tot ontbinding den 5den October zal openbaar gemaakt worden, en de verkiezingen tegen den 4den November een aanvang zullen nemen. De heer *Molé* had zulks in het openbaar te kennen gegeven en *le Temps*, die thans voorhet ministeriele blad doorgaat verzekert zulks insgelijks.

— De *Moniteur* vermeldt heden de komst en de ontvangst van den koning ente zijn gezin Compiègne. Woensdag zoude hij zich naar het kamp begeven, waar de troepen groote manoeuvres, onder aanvoering van den hertog *van Orleans*, zouden uitvoeren.

— Men zegt dat het huwelijk van Prinses *Maria* met den Prins *Alexander* van Wurtemberg den 12den zal gevierd worden. De koning en koningin der Belgen moeten, ter bijwoning der feestvierlingen, alsdan weder herwaarts komen. Het zeggen is thans dat de prins *Alexander* niet tot luitenant-generaal, noch tot pair van Frankrijk zal benoemd worden, evenmin dat hij het paleis Elysée Bourbon zal betrekken. De prins zou zijne betrekking als generaal-majoor in russischen dienst, met verlof, behouden en naar zijn vaderland, Wurtemberg, zich begeven, werwaarts de prinses haren echtgenoot zoude volgen.

— De minister van marine heeft door telegraphische depeches van den zeeprefect te Toulon, het berigt bekomen, dat de cholera niet alleen in de stad maar zelfs op de reede van Toulon, aan boord der schepen uitgebroken was. De zeeprefect schrijft de oorzaak van het doordringen der ziekte te Toulon, welke plaats tot heden was verschoond gebleven, aan de komst aldaar toe uit Marseille van het ...de regiment infanterie.

— In een berigt uit Bona van den 12den September, en dus niet van de laatste dagteekening, wordt nog verzekerd, dat de onderhandelingen met *Achmet* bey nog niet geheel afgebroken waren, maar dat men tevens tijd noodig had om ... de laatste voordeel te doen. De expeditie naar Constantine wordt in dit berigt gezegd te zullen bestaan uit 15,000 man troepen, waaronder 1200 artilleristen met 60 stukken geschut, 1200 inboorlingen, 2000 man voor den trein en konvoijen en de ambulancen, en 2000 ruiters.

— In de eerste maand nadat de spoorweg naar St. Germain voor het publiek is opengesteld geworden, hebben 205,137 reizigers van denzelven gebruik gemaakt en heeft de opbrengst 255,533 fr. bedragen, alzoo meer dan 8000 fr. daags.

— Uit Spanje zijn langs den gewonen weg heden geene nadere tijdingen ontvangen; ook zijn er geene telegraphische depeches bekend geworden; maar in de bladen dezer hoofdstad vindt men thans uitvoerige berigten omtrent de gebeurtenissen te Madrid sedert den aftrek, van den 17den tot den 20sten dezer, die gisteren alhier werden ontvangen en van welke door ons reeds werd gewag gemaakt. Dezelve melden het vertrek van *Espartero* op den 17den dezer uit Madrid, aan het hoofd zijner troepen, bestaande uit de afdeeling van *Ribero*, aan de spits der kolonne, voorts de afdeeling van *Iriarte*, het centrum uitmakende, en die van *Buerens*, welke de achterhoede vormt; deze troepen maakten een effectief uit van 15 à 16,000 man en 800 kavalleristen; onder deze troepen bevond zich ook het overschot van het vreemden-legioen. Met deze magt, waarbij zich ook eenig geschut bevond, trok *Espartero* op Alcala en deed den 18den zijnen intogt in Guadalaxara; onder weg, te Alcala namelijk, had de afdeeling van *Lorenzo* zich bij hem gevoegd, waardoor zijne magt tot 17,000 man infanterie en 2000 paarden geklommen was. De karlisten trokken naar de zijde van Siguenza af. Op den 19den achterhaalden de troepen van *Espartero* de achterhoede der karlisten en bragten deze eenig verlies toe, dat van weinig belang was, maar waarvan men te Madrid veel ophef maakte, terwijl de officiele courant van den 20sten een overdreven rapport van *Espartero* plaatste. De weg naar Frankrijk was door die bewegingen weder vrij geworden. Een ander rapport van den 19den houdt, dat *Cabrera* met 5000 man en 300 paarden den 17den beproefd had om zich van het fort van Guadalajara meester te maken; het garnizoen van het fort had echter dapper volgehouden en daardoor aan de troepen van *Espartero* gelegenheid gegeven om hetzelve te hulp te komen.

Uit den inhoud dezer berigten uit Madrid zou voorts blijken, dat de geest der inwoners zich in deze laatsten dagen vrij gunstig heeft doen kennen en de koningin door het volk en de troepen met toegenegenheid werd ontvangen. Het ministerie had al zijne pogingen aangewend om in de behoeften der troepen van *Espartero's* leger te voorzien, en was daarin geslaagd door den ijver van den minister *Pio Pita*, die tijdelijk alle andere betalingen had geschorst. Bij koninklijke ordonnantie was voorts eene nieuwe oorlogs-contributie afgekondigd, bestemd om het deficit te dekken; doe hoegrootheid dezer buitengewone belasting moest echter nader door de cortes bepaald worden.

— Ter beurze van heden ging weder niet veel om in binnenlandsche fondsen; naar Spaansche was bijna volstrekt geen vraag, in de koers daarvan, bespeurt men sedert verscheidene dagen geene verandering; de notering was heden: 5 pCt. 108,20; 3 pCt. 79,50; Nap. renten 98; Sp. Ardoin 20¼; Passive 4½; O. Dilered 6¾; Rom. L. 101.

Duitschland.

Frankfort, den 25sten September.

In een handelsschrijven uit Odessa, van den 5den dezer, wordt het zeer onwaarschijnlijk geacht dat keizer *Nicolaas* bij zijn bezoek in het zuiden des rijks, zijne reis tot aan gene zijde van den Kaukasus zou uitstrekken, en wordt het eveneens in twijfel getrokken of de keizer wel het voornemen had, gelijk de dagbladen hebben aangekondigd, om dit jaar nog een bezoek te Warschau af te leggen, daar het reisplan van Z. M. scheen te zijn om over Moskau naar Petersburg terug te keeren.

— Z. M. de koning van Pruissen heeft aan eenige officieren, onder anderen aan den kapitein bij den generalen staf *von Willisen*, verlof gegeven om, tot vermeerdering hunner kennis zich naar het ...

hoofdkwartier in Algiers te begeven en aan den togt van Constantine deel te nemen.

— Te Gleimen, in het pruissische regerings-district Frankfurt, is dezer dagen eene nieuwe evangelische kerk ingewijd, welke geheel opgebouwd was uit gelden, aan de gemeente ten geschenke gegeven door eenen ingezeten, die de Israëlitische godsdienst belijdt.

— Uit Konstantinopel schrijft men van den 6den dezer: » De fransche zaakgelastigde, markies *d'Eyragues*, die bij zijn vertrek van hier door den sultan met bijzondere onderscheiding behandeld en door Z. H. met eene kostbare snuifdoos begiftigd is, heeft, naar men verneemt, de laatste hand aan het tot stand brengen van een handels-tarief tusschen Frankrijk en de Porte geleend en is de overbrenger van hetzelve naar Parijs, waar het geratificeerd moet worden. — Men vleit zich thans te regt, dat de twistvraag betrekkelijk Tunis tot geene verdere verwikkelingen tusschen de beide mogendheden zal aanleiding geven.

» Op de vlakte Hayder-Pacha worden groote aanstalten gemaakt tot viering van het op handen zijnde verblijf alhier, van den Oostenrijkschen aartshertog *Johann*. Men heeft opgemerkt dat de Oostenrijksche stoomboot, tot overbrenging van dien vorst bestemd, hoewel het een oorlogsvaartuig is, zonder firman hier is binnengeloopen en met salvo's uit de forten der Dardanellen begroet is geworden. Hier heeft dezelve een firman voor de Zwarte Zee van de Porte bekomen.

» De russische gezant bij de Porte, de heer *von Butenieff*, heeft zijne voorgenomen reis naar Rusland niet kunnen aanvaarden, omdat zijn plaatsvervanger, de heer *von Rückmann*, te Bucharest ernstig ziek ligt; zijn gansche gezin is echter reeds, aan boord eener stoomboot, naar Odessa vertrokken.

» Uit Perzie heeft men in de vorige week berigten van jongere dagteekening dan de reeds bekende, ontvangen. De Schach had den 26sten Julij werkelijk met eene aanzienlijke legermagt de hoofdstad Teheran verlaten en was tegen Herat, in Afghanistan aan de oostelijke grenzen des Perzischen rijks, op marsch gegaan. Na zijn vertrek, hebben zich onderscheidene bloedverwanten des vorsten uit de hoofdstad verwijderd, naar men meent met oogmerk om zich in de gewesten aan het hoofd der ontevredenen te stellen. Lord *Ponsonby* heeft bij het vernemen dier berigten twee koeriers naar Londen afgezonden. — Men meent echter dat de expeditie van den Schach geene zeer gunstige uitkomsten voor hem opleveren zal."

— In een geacht Duitsch blad vindt men het volgend uittreksel uit eenen brief, geschreven uit Bombay den 26sten april dezes jaars:

» Men had in langen tijd geene berigten uit het binnenste van Arabie ontvangen. Sedert de veldtogten van den Pacha van Egypte tegen de Wechabiten en de verwoesting van hunne hoofdstad Draja in het jaar 1818, en sedert den Engelschen kruistogt tegen de zeeroovers-etablissementen van dezelfde sekte in den Perzischen zeeboezem, had men niets meer van hen gehoord, tot in den laatsten tijd, als wanneer zij eensklaps op twee ver van elkander verwijderde punten der Arabische kust met eene groote magt verschenen zijn, namelijk in de nabijheid van Mokka, na met hunne bondgenooten onder de Beduinen het laatste leger des Onderkonings van Egypte vernield te hebben, en bijna gelijktijdig op de zuidoostkust van het schiereiland in de provincie Oman; die aan den Imam van Maskat toebehoort. In laatstgemelde hebben zij het grootste gedeelte der armoedige zeesteden bezet. Men weet weinig omtrent hunne inwendige organisatie; maar het schijnt dat zij sedert 1819 niet alleen hunne door de Egyptenaren nagenoeg geheel verwoeste hoofdstad Draja weder opgebouwd hebben, maar ook hunne gelijktijdige verschijning op twee ver verwijderde gedeelten der kust, die beide op grooten afstand van Draja liggen, bewijst, dat hunne staatskundige instellingen weder vrij vast zijn geworden. Men kan dus voorzien, dat zij zich eerlang weder aan den Perzischen zeeboezem zullen vertoonen. Men wil dat een neef van den Imam van Maskat, die in 1810 uit die stad verdreven was, en zich sedert eerst aan de Wechabiten en later aan den Egyptischen onderkoning aangesloten had, zich weder bij hen bevindt; maar de Imam heeft niets van hen te vreezen dan het bezetten van eenige opene districten, zoo als de provincie Oman, en van eenige punten aan den perzischen zeeboezem. Men weet hier niet wie aan hun hoofd staat, en behalve de pacha van Egypte en die van Bagdad heeft nog niemand goede berigten omtrent de ware uitgestrektheid van hunne tegenwoordige magt; maar zooveel is zeker, dat zij zich van hunne nederlagen hersteld hebben, en eerlang weder eene groote rol in de geschiedenis van Arabie zullen spelen. Aan de marine der Kompagnie zullen zij weder veel moeite verschaffen, nu zij aan de kusten verschenen zijn, want hunne neiging tot de zeerooverij is onverwinnelijk."

Nederlanden.

BREDA, den 30sten September.

De Frankforter *Ober-Postamts-Zeitung* meldt uit Carlsruhe van den 22sten dezer het volgende: » Prins *Willem*, oudste zoon des Prinsen *van Oranje*, is gisteren, onder den naam van graaf *van Buren* reizende, hier aangekomen. Hoogstdezelve is in het logement » het Engelsche Hof" afgestapt. Ten hove, waar men met het bezoek van den Nederlandschen prins zeer verhengd is, was heden groot diner. De prins heeft heden reeds veel bezienswaardigs in onze stad in oogenschouw genomen en verwekte hier, als overal elders op zijne reis, door zijn wellevend gedrag, zijne scherpzinnigheid en innemend en schrander voorkomen, de algemeene bewondering. Morgen zal er ten hove groot bal zijn. Men wenscht dat het den doorluchtigen reiziger behagen moge, zijn verblijf te dezer stede te verlengen."

— Het departement van Marine is door Z. M. gemagtigd geworden om aan den bevelhebber van het ontbonden exercitie-eskader in de Noordzee, den kapitein-ter-zee *Machielsen*, Hoogstdeszelfs goedkeuring te kennen te geven wegens zijn goed beleid in de uitvoering van de hem opgedragene commissie.

— Bij Zijner Majesteits besluit van den 21sten dezer, is tot officier bij de regtbank van eersten aanleg te Brielle benoemd de heer Mr. *T. C. Hoyer*.

— Bij het korps ingenieurs, mineurs en sappeurs zijn tot tweede luitenants benoemd, de kadetten voor het wapen der genie bij bij de koninklijke militaire akademie *H. J. G. Hasselbroek*, *J. P. de Bordes*, *W. T. G. L. van Hooff*, *D. J. Jordens* en *G. Kuyper Hz.*

— Men heeft uit Ramsgate een nader berigt wegens de schipbreuk der *Padang* ontvangen. Den 25sten des morgens was van deze brik geen spoor meer te zien, zijnde dezelve gedurende den nacht geheel verbrijzeld. Den vorigen avond, tegen licht en donker, waren de uit Ramsgate naar het gestrande schip gevaren sloepen in die haven teruggekeerd en hadden in handen der toladministratie eenige goederen tot de lading en de scheepsuitrusting der *Padang* behoorende, gesteld. Ook meende men dat de in Deal aangekomen sloepen, mede eenige goederen zouden aangebragt hebben. Van de 8 personen der equipaadje die het schip verlaten hadden, is het aan drie gelukt zich te redden; maar bij derzelver aankomst waren zij zoo uitgeput, dat men geen teeken van leven meer bij hen waaraan. De *Padang* had voor *f* 13,000 niet geassureerde goederen aan boord. — Van Douvres had men naar Ramsgate berigt, dat aldaar eene menigte kisten ontscheept waren, zoo men meende van de *Padang* voortkomende.

— Uit Londen schrijft men dat eene der schoonste Engelsche stoombooten, de *Don Juan*, die de paketdienst tusschen Gibraltar en Falmouth waarnam, in de straat van Gibraltar, bij den vuurtoren van Tarifa, geheel is vergaan. Het verlies daardoor veroorzaakt wordt op 40,000 pond sterling begroot, waarvan 25,000 verzekerd waren. De Engelsche assuradeurs hebben in den laatsten tijd zeer aanmerkelijke verliezen geleden.

In het derde jaarlijksche verslag van den staat des Evangelischen Lutherschen kerkgenootschaps en van de synodale fondsen over het jaar 1836 en 1837, uitgebragt in de jongste synodale vergadering van dit kerkgenootschap, leest men onder anderen: » Wat de talrijkheid en uitgebreidheid van ons kerkgenootschap aangaat, blijkt dat, voor zoo veel betreft de lijst der gedoopte kinderen en op belijdenis aangenomen leden, er altijd geen teruggang in dezen te betreuren is. In den loop des jaars 1836 werden er in de gezamenlijke gemeenten des Rijks door den doop ingelijfd 1492 kinderen, zijnde wederom eenige meer dan in 1836. Op belijdenis werden aangenomen 705 leden, terwijl dit getal in het laatst vorige jaar slechts 668 bedroeg. Op buitenlandsche attestatien werden overgeschreven 115 personen, dus wederom eenige meer dan in het vorige jaar. De overgangen van ons kerkgenootschap tot een ander of omgekeerd van andere tot het onze, zijn wederom weinige geweest. Voor zoo verre bekend is, hebben negen personen het kerkgenootschap verlaten, waarvan drie zich gevoegd hebben bij de Hervormden, 5 bij de Roomsch katholijken, terwijl van een niet is vermeld tot welke gemeente hij is overgegaan. Daarentegen zijn elf personen tot het kerkgenootschap overgekomen, waarvan vier vroeger behoorden tot de Hervormden, twee tot de herstelde Evangelische Lutherschen, vier tot de Roomsch Katholijken en één Israeliet. Tot deszelfs groot leedwezen, is de synode niet bij magte geweest aan alle kerken, die, bij volslagen of gedeeltelijk gemis van eigene middelen, dringend onderstand inriepen, de gevraagde hulp te verleenen, terwijl de vrees, dat de gewoed hebbende stormen van den jongsten winter, op nieuw aan zoo vele zwakke en kranke gebouwen, op nieuw groote schade mogten aanrigten, helaas! maar al te zeer is verwezenlijkt. Bovendien werden elders de behoeften met elk jaar dringender. In het bijzonder worden genoemd de gemeenten van Amersfoort, Kuilenburg, Arnhem, Wildervank en Veendam, Breda, Groede, Edam, Monnikendam en Leerdam, wier gebouwen min of meer aanmerkelijke herstel-

lingen noodig hebben. En wanneer nog eenige andere kerkeraden, die vroeger klagtig waren gevallen, thans hunne bezwaren niet uitdrukkelijk hebben herhaald, is dit niet geschied, omdat tot dezelve geene reden meer bestond, maar uit de regtmatige overtuiging, dat de synodale commissie, de algemeene belangen geenszins uit het oog verliezende, tot dus verre over geene middelen heeft kunnen beschikken, genoegzaam om te gelijker tijd, in zoo vele behoeften, hoe dringende ook, te voorzien. Te aangenamer was daarentegen het berigt van andere kerkraden, dat zij, door den ijver en de mildheid hunner gemeente leden zich voortdurend zien in staat gesteld de gewone en buitengewone uitgaven te dekken en de kerkelijke gebouwen in goeden staat te houden. Wegens den staat der openbare godsdienst-oefeningen en hetgeen hiertoe betrekkelijk is, zijn de berigten over het algemeen van gunstigen aard. De zondags-namiddagsbeurten alleen, waar niet reeds tot derzelver opheffing besloten is, bevinden zich alom in kwijnenden staat. De katechisatien worden bij voortduring door de jeugd vlijtig bezocht. In den min gunstigen stand van het Predikants-weduwenfonds is in den loop des jaars niet alleen geene verandering ten goede gekomen, maar overtreffen de uitgaven thans zelfs de vaste inkomsten; uit de rekening door den penningmeester ter synodale vergadering overgelegd, bleek, dat aan de weduwen was uitbetaald ƒ 1227,50 en slechts ontvangen ƒ 1204,20½, waartoe door de gezamenlijke gemeenten niet meer dan ƒ 272,22½ was bijgedragen. Reeds voor eenige jaren heeft men zich genoodzaakt gezien de pensioenen van ƒ 150 op ƒ 100 terug te brengen en nog durft men de hoop niet scheppen op verbetering in dezen. Uit dien hoofde heeft men weder de medewerking der kerkeraden in het belang der predikants-weduwen, vriend-broederlijk ingeroepen. Bij voortduring was men in staat, door middel van het fonds tot onderstand van de openbare eeredienst, enz.", de openbare eeredienst in onderscheidene opzigten te ondersteunen. Tot voldoenden onderstand ter herstelling van vele bouwvallige kerken en pastorijen ontbraken echter tot hiertoe de middelen, terwijl de klagten met ieder jaar dringender waren, en de nood bij uitblijvende hulp gestadig aanwies. Na rijp beraad, en in vertrouwen op de medewerking der geloofsgenooten, gelijk op de voortdurende mildheid dergenen, die het fonds tot hiertoe krachtdadig hebben gestijfd, heeft dit aanleiding gegeven tot het plan eener negotiatie van ƒ 50,000. De Synode, in hare zitting van 3 Junij 1836, door den drang der omstandigheden tot dit besluit genoopt, mogt weldra daarop de goedkeuring van Z. M. onzen geliefden Koning erlangen, die, bij besluit van 16 Januarij 1837, nº. 113, eene jaarlijksche som van ƒ 1000 uit 's lands kas toestond, tot verzekering van de bepaalde aflossing, welke in dertig jaren zou afloopen. Eene opwekking aan de kerkeraden, om ons in het opzamelen van inschrijvingen behulpzaam te zijn, had het gewenschte gevolg, dat men het oogmerk bereikt mogt verklaren; voor welke gewillige medewerking wij hen, en allen die het plan hebben helpen tot stand brengen, onzen opregten dank betuigen." In een volgend jaar hoopt de Synodale commissie reeds eenig verslag te geven van de werking van het thans meer uitgebreide fonds, en hetgeen er door haar heeft kunnen gedaan worden tot herstel van bouwvallige kerken en pastorijen. — » Mogt de ijver en milddadigheid onder onze geloofsgenooten" — aldus eindigt de Synodale commissie haar verslag, » slechts niet verflaauwen, maar de geest der liefde en eendragt bestendig in ons midden blijven wonen, zoo zullen wij ons onzer Evangelische voorregten meer en meer waardig maken, en hetgeen ons bovenal dierbaar is, ook overbrengen op het volgende geslacht. Dat aller vereende pogingen hiertoe rijkelijk door den Algoeden gezegend worden!"

Den 26sten des morgens is vorst *Leopold* van Brussel van Gent vertrokken, ter bijwoning van de opening des ijzeren spoorwegs tusschen die stad en Dendermonde, welke den 28sten met veel plegtigheid heeft plaats gehad.

— De notering der Antwerpsche beurs was gisteren (29 *Sept.*): Belg. 101⅞; O. Met. 104½; Sp. Ard. 17⅞; Diff. 7; Nap. rent. 91¾; B. Tav. 57½; Sicil. 90¾; Rom L. 100; Cert. te Antw. 98⅞; Braz. 86⅝. Wisselkoers op Amst. en Rott. ⅜ pCt. premie.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

FRANKRIJK. — De minister voor het openbaar onderwijs heeft eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren THENARD, president, POISSON, ORFILA, F. CUVIER, BOURBON en DEMONFERRAND, welke met het onderzoek zal belast wezen, naar de noodzakelijkheid tot het brengen van wijzigingen in het onderwijs van de wetenschappelijke faculteiten, zoo ten aanzien van de verdeeling der cursussen als der gelijkvormigheid in de Programma's. Deze commissie zal ook hare aandacht moeten vestigen op de noodzakelijkheid voor de daarstelling van nieuwe leerstoelen, en of in het volgend budget in dien zin aan de kamer voorstellen behoorden gedaan te worden, 't zij ten behoeve der westelijke streken van het rijk, of van de groote steden, zooals *Bordeaux*, of van de zetelplaatsen van regtsgeleerde faculteiten, zooals *Aix* en *Poitiers*. — Het *Journal général de l'instruction publique* geeft eenige berigten omtrent de vorderingen die de bemoeijingen van het bestuur, ten gevolge van het besluit der commissie tot wering van den nadruk, buitenslands, bepaaldelijk in *Duitschland*, gemaakt hebben. De mededeelingen dessaangaande van het ministerie van buitenlandsche zaken uitgegaan en door de onderscheidene fransche legatien aan de Duitsche Staten medegedeeld, waren overal met belangstelling ontvangen; doch met uitzondering van één staat, (namelijk het groothertogdom *Hessen*, 't welk zich bereid toonde om met *Frankrijk* in onderhandeling te treden naar de grondslagen door het gouvernement van dit land voorgesteld en bepaaldelijk naar aanleiding van de door den heer VILLEMAIN voorgestelde maatregelen) hadden de Duitsche Staten zich verschoond om voorshands in eenige bijzondere schikkingen met *Frankrijk* te treden, aangezien de Duitsche bondsvergadering te *Frankfort* zich ook juist thans met een wetsontwerp omtrent den letterkundigen eigendom bezig houdt, hetwelk op alle Duitsche Staten toegepast zal worden. Dit ontwerp, 't welk van Pruissen afkomstig is, en gezegd wordt met veel wijsheid en zaakkennis te zijn gesteld, eenmaal door de Bondsvergadering aangenomen zijnde, meent het bovengezegde dagblad, dat het tijdstip zou gekomen zijn, om op nieuw bij de Duitsche Staten op eene schikking terug te komen en de Bondsvergadering uit te noodigen, haren arbeid door eene voor beide landen verbindende wet te voltooijen. — Te *St. Malo* wordt thans een monument opgerigt, bestemd om eenmaal het stoffelijk overschot van den heer DE CHATEAUBRIAND te ontvangen. De beroemde schrijver zelf wordt gezegd, dat binnen kort bij de inzegening van dit grafgesticht door den bisschop van *Rennes*, zal tegenwoordig zijn.

ENGELAND. — Te *Birmingham* is in de vorige week, den 20sten en 21sten dezer een vroeger, met veel verwachting aangekondigd, groot muzikkaal feest gevierd. Twee groote muzykale werken, het oratorium *Paulus* van MENDELSOHN, en de *Messias* van HANDEL werden op dit feest uitgevoerd en bragten eene grootsche uitwerking te weeg. Op den zang der beide vermaarde zangeressen Mlle. GRISI en Mme. ALBERTAZZI schijnen intusschen eenige aanmerkingen te zijn gemaakt geworden. De koren daarentegen lieten niets te wenschen over. De aanwezende hoorders waren door de heerlijke muzijk diep geroerd, velen tot schreijens toe. Des avonds gaf MENDELSSOHN een concert van zijne compositie op de piano, waarbij omtrent 3000 personen tegenwoordig waren. HANDEL had voor dit muzijkfeest geleverd 46 stukken, MENDELSOHN, 56; NEUKOMM 31; HÄSER, 33; MOZART 2; HAYDN en GARDINER, 2; CROFT en GREATOREX, CHERUBINI, GUGLIELMI, J. STEVENSON en BEETHOVEN, ieder een stuk.

NEDERLANDEN. — Onder de gewone nieuwstijdingen van dit blad (*in ons nº. van den 26sten dezer*) is reeds melding gemaakt van het overlijden op den 19den dezer, van *Groningen's* oudsten Hoogleeraar, de WelEdele Hooggeleerde Heer S. GRATAMA, Emeritus Hoogleeraar in de regtsgeleerde faculteit aan de hoogeschool te *Groningen* in den gezegen den ouderdom van bijna 80 jaren. In de *Groninger Courant* van den 26sten dezer vinden wij eene schets van het leven en het karakter des verdienstelijken mans, waaruit wij kortelijk het volgende ontleenen: Te *Harlingen* den 27sten October 1757 geboren, ontving hij zijne eerste geleerde opleiding aan de latijnsche scholen te *Deventer*, onder het bestuur van den vermaarden J. TERPSTRA; in 1764 werd hij tot het Akademisch onderwijs bevorderd 't welk hij eerst aan het Athenaeum te *Deventer*, later aan de Hoogeschool te *Franeker* genoot, aan welke laatste hij in 1785 den graad van Doctor in de regten verwierf. Zijn eerst beroep was dat van Advokaat te *Harlingen*; maar in de praktijk geen genoegzaam middel van bestaan vindende, wijdde hij zich aan den handel. Met het algemeen vertrouwen zijner medeburgers vereerd, werd hem het kommandement opgedragen over de gewapende burgerwacht zijner woonplaats, in welke betrekking hij in de jaren 1786 en 1795 vele blijken gaf van mannelijke stoutmoedigheid en vastheid van geest, die steeds een hoofdtrek van zijn karakter uitmaakten. Omstreeks het laatstgenoemde jaar onttrok hij zich aan den handel, om zich voortaan geheel aan de letterkunde te wijden; was hij daarin met ijver werkzaam, waarvan de schriften van onderscheiden aard, in de jaren 1795 en 1796 door hem uitgegeven, getuigen, van welke onder anderen eene Verhandeling *over de natuur en de oorzaken des bijgeloofs*, enz. door Bestuurderen van het Stolpiaansch legaat met goud bekroond werd. In het jaar 1797 door het vertrek van den hoogleeraar HIGHMAN naar de Leidsche Hoogeschool, tot gewoon hoogleeraar in het Romeinsche regt aan de hoogeschool te *Harderwijk* benoemd, werd hij op het standpunt geplaatst van waar hij zich toen en later in zijne volle kracht vertoond heeft. De verdiensten die hij daar in zijn onderwijs aan den dag legde, deed van elders de aandacht op hem vestigen en een beroep eerst te *Utrecht*, later te *Groningen* op hem uitbrengen. GRATAMA nam de benoeming aan laatstgemelde Hoogeschool aan, en werd in 1801 te *Groningen* de waardige opvolger van den hoogleeraar VAN DER MARCK, in het onderwijs van het Natuur-, Staat- en Volkenregt, 't welk hij, met uitzondering van het eerste, later verwisselde met dat van het Romeinsche regt en deszelfs geschiedenis. Gedurende een reeks van meer dan dertig jaren, ook nadat hij in 1827 Emeritus was geworden, bleef hij dezen zijnen geleerden en nuttigen arbeid, met ijver, volharding en trouw voortzetten, tot dat op den 1sten Maart 1836, een plotselijk toeval den meer dan acht en zeventigjarigen grijsaard op den leerstoel trof, welke ongesteldheid tot zijnen dood bleef voortduren. Gedurende de waarneming van zijn hoogleeraars-ambt bekleedde GRATAMA tweemaal den gewigtigen en moeijelijken post van Rector Magnificus. In zijne lessen heerschten orde, doelmatigheid en helderheid van begrippen; zijne voordragt was gemakkelijk, soms geestig; de bevordering van de belangen en de opleiding zijner leerlingen was, ook buiten de lessen, zijn onophoudelijk streven, en vele derzelve, thans in regterlijke en openbare betrekkingen geplaatst, werden door hem gevormd; ook in zijne h[illegible]lijke en maatschappelijke betrekkingen had hij uitstekende ver[illegible] zijne diensten gedurende eene reeks van veertig jaren aan [illegible] hooger onderwijs en aan de geleerde wereld in het algemeen [illegible], zullen met zijne andere deugden en verdiensten, gewis in gezegend aandenken blijven.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (29 *September*) werden de volgende fondsen verhandeld: Werkel. Schuld 2½ pCt. 52 1/16, 5/8; dito 5 pCt. 100 11/16; Kansb. 22¾; Amort.-Synd. 4½ pCt. 95⅝, 11/16; dito 3½ pCt. 76; Handelm. 161, 160⅞, 161¼; O.-Indie 5 pCt. 99; Ardoins van 85 £ 17 3/16, 1/4; Met. 5 pCt. 100⅝; Col. 19 1/16.

*** De Ondergeteekende maakt door deze bekend, dat hij zijne APOTHEEK, op heden, heeft overgedaan aan den Heer J. J. A. SMITS.

Breda, den 1. October 1837.

J. C. BETZ,
Apotheker.

De Ondergeteekende, de APOTHEEK van den Heer J. C. BETZ hebbende overgenomen, neemt bij deze de vrijheid zich aan zijne Begunstigers aan te bevelen, belovende tevens eene naauwkeurige en civiele bediening.

Breda, den 1. October 1837.

J. J. A. SMITS,
Apoth. en Drogist.

*** De Ondergeteekende maakt bekend, dat zijne Compagnieschap met den Heer JOHANNES TIEMANS, in Manufacturen, onder de Firma van RETENBACHER *en Compagnie*, op den 26. dezer, is gedissolveerd; dat hij met alle de activa en passiva pretentien is belast, en dat de affaire voortaan op zijnen naam alleen zal gedreven worden.

BREDA, den 30. September 1837.

WILLEM RETENBACHER.

AANBESTEDING DER LEVERANTIE VAN LEVENSMIDDELEN, BRAND- EN LICHTSTOFFEN,

TEN DIENSTE VAN HET MILITAIR HOSPITAAL TE

GORINCHEM.

Krachtens autorisatie van het Departement van Oorlog, en onder deszelfs nadere goedkeuring, zal op den 16. dezer loopende maand, aan de minst inschrijvenden, ten behoeve van voormeld Etablissement, worden aanbesteed, de Leverantie van:

a. Vleesch.
b. Wit Brood.
c. Gort en Rijst.
d. Zout, Boter, Kaarsen, groene Zeep. } bij het Ned. Pond.
Bier-Azijn en Patent Olie.
e. Roode Wijn. } bij de Ned. Kan.
f. Bier.
g. Steenkolen bij de 1000 Ned. Ponden.
h. Turf bij de 1000 stuks.

Alles voor den tijd van twaalf maanden, in te gaan met 1 January aanstaande, en eindigende met den laatsten December daaraanvolgende.

i. Aardappelen en Wortelen, waarvan de Leverantie een aanvang zal nemen met den 1. November van het loopend jaar, en eindigen zal, die der Aardappelen, met den 15. Julij en die der Wortelen, met den laatsten Mei des volgenden jaars, zullende voor de Leverantie dezer beide artikelen moeten worden ingeschreven bij het Ned. Mud, en daarbij tevens vermeld het gewigt daarvan, van ieder artikel.

Strekkende wijders tot narigt der gegadigden:

1°. Dat de voorwaarden, waarop deze Aanbesteding zal plaats hebben, van heden af, des morgens van 10 tot 1 ure, ter lezing en de monsters van de aan te besteden artikelen, welke daarvoor vatbaar zijn, ter bezigtiging zullen liggen, in het Bureau van den ondergeteekende;

2°. Dat, voor de artikelen, welke onder een en dezelfde letter hiervoren zijn aangewezen, bij elkander in een afzonderlijk Biljet zal moeten worden ingeschreven, zullende op zoodanige inschrijving, waarbij dit niet is in acht genomen, geen regard worden geslagen.

3°. Dat de naam, voornamen en woonplaats van den inschrijver, mitsgaders van zijne borgen, duidelijk zullen moeten worden geschreven.

4°. Dat de prijzen der inschrijvingen naauwkeurig in *Schrijfletters*, in *Guldens en Cents en honderdste gedeelten van Cents* moeten worden uitgedrukt, en dat de Biljetten door de Inschrijvers zelven, onderteekend moeten zijn.

5°. Dat de Biljetten behoorlijk op gezegeld papier geschreven, en verzegeld, op het Bureau van het Hospitaal, bezorgd, en gestoken zullen moeten worden, in de daartoe bestemde geslotene Bus; uiterlijk des namiddags voor twaalf ure van den dag der Aanbesteding, na welk tijdstip geene inschrijvingen meer zullen worden aangenomen.

6°. Dat alle Biljetten, welke almede niet in den verlangden vorm zijn ingerigt, of op ongezegeld papier geschreven, alsmede die, welke eenige bijzondere voorwaarden bevatten, die niet bij het bestek van aanneming zijn vastgesteld, buiten aanmerking gehouden, en verworpen zullen worden.

7°. Dat van den Wijn en het Bier, door den inschrijver te gelijker tijd met het Biljet van inschrijving, een of meer, behoorlijk gecachetteerde, proeven moeten worden bezorgd, van de soort en kwaliteit van Wijn en Bier, welke de gegadigde aanneemt, tegen de, bij het inschrijvings-biljet, op te geven prijzen te leveren, en aan welke proeven zal moeten gehecht worden, een afzonderlijk verzegeld Biljet, waarin de naam en woonplaats van den inschrijver zal moeten gemeld staan.

8°. Dat de inschrijvers en hunne borgen van hunne gegoedheid, tot het behoorlijk volbrengen der Leverantien, bewijzen van het Plaatselijk Bestuur zullen moeten overleggen, hetwelk echter dan eerst zal behoeven te geschieden, wanneer het zal gebleken zijn, dat hun de Leverantie is toegewezen, en, in welk geval, zij verpligt zullen wezen, binnen 24 uren, nadat hun daarvan zal zijn kennis gegeven, die bewijzen aan de administratie van voormeld Etablissement te bezorgen, daar, bij gebreke van dien, over de Leverantie nader zal worden beschikt.

Te GORINCHEM, den 1. October 1837.

De fungerende Militaire Onder-Intendant, belast met het toezigt over de administratie van voornoemd Hospitaal,

VAN DER CAPELLEN.

VERKOOPING.

Mr. J. F. C. J. DE ROY en Mr. D. BEENS, Notarissen, residerende te *Breda*, zullen ten verzoeke van hunne principalen, op Maandag den 2. October 1837, des avonds ten 7 ure, bij de Weduwe J. B. BEEKMANS, op de Groote Markt, te *Breda*, overgaan tot de finale toewijzing van het GEBOUW de R. K. KERK, (Parochie de Nieuwstraat,) met de daaraan belendende GEBOUWEN, TUIN en ERVE, zijnde de Pastorij en Kostershuis, staande en gelegen binnen *Breda*, op de zuidzijde van de Nieuwstraat, belend oost P. RENIERS en west den Heer en Mr. PELS RIJCKEN, in drie perceelen, zoo als dezelve met een zwart geverwde streep op den muur aan de Straat, en in den Tuin met gestelde roopaaltjes zijn afgedeeld.

Alsmede: Eene HUIZINGE, PLAATS en ERVE, staande en gelegen binnen *Breda*, op de westzijde van het Nonnenveld, belend noord J. PLAZIER, oost het Nonnenveld en zuid MARIA KOENS, gekwoteerd wijk A., N°. 237, bij het kadaster bekend sectie B., N°. 1024. — In eigendom en in gebruik te aanvaarden bij het geven van den finalen slag.

UIT DE HAND TE KOOP,



bij H. VAN HOOYDONK, in *het Roode Hart*, te *Ginneken*:

Eene BAROUCHET, voor 8 personen, drie nieuwe en naar den laatsten smaak ingerigte TILBURY'S, eene CHAIS, een KARRETJE, een CHAR-A-BANCS voor 9 personen, een koppel KOETS-PAARDEN, oud 5 jaren, van de grootste taille, drie schoone RIJ-PAARDEN, Meckelenburgsch ras, mede oud 5 jaren, alsmede, twee TILBURY-PAARDEN. — Al het bovenstaande is van aanstaanden Woensdag, den 27. af, te bevragen en te bezigtigen bij H. VAN HOOYDONK voornoemd.



STOOMBOOTEN
WILLEM DE EERSTE, en DE KONINGIN DER NEDERLANDEN,

varende in het Beurt-veer tusschen NIJMEGEN *en* ROTTERDAM, *vice versa.*

Van NIJMEGEN naar ROTTERDAM en 's HAGE, alle dagen, 's morgens ten 7 ure, en

Van ROTTERDAM naar NIJMEGEN, alle dagen, 's morgens ten 6 ure.

Nadere informatien worden gegeven te Nijmegen ten Kantore der Onderneming aan de Waal, te Tiel bij J. DIBBENS; te Bommel bij G. VAN DRIEL; te Gorcum bij L. DE BEER; te Dordrecht bij C. SMITS aan den Riedijk; te Rotterdam bij N. SBRUYT; te Delft bij de Erven RODENBURG, en te 's Hage bij SNAAS.

Te Breda, bij BROESE EN COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.